

**FABIENNE DARGE, entrevista a Dimitris Dimitriadis,
publicada a *Le Monde*, 7 de juny de 2012.**

(Traducció: TNC)

**L'any 1978, vostè va escriure el text *Moro com a país*.
Parla de la desaparició d'una nació que perd fins el seu
nom i la seva història. Què sent ara davant del que està
succeint a Grècia?**

Evidentment, és una sensació força estranya. Vaig escriure aquesta obra fa trenta-cinc anys: el país havia sortit de la dictadura dels coronels, era un període carregat d'esperança, de promeses i de prosperitat. Una situació personal de soledat absoluta em va impulsar a escriure aquest text, que va adoptar una forma de paràbola: hi parlo d'un país que mor perquè no accepta el seu propi final ni accepta els altres. Un país que se sent assetjat durant mil anys, que no accepta a qui anomena enemic, que no s'adona que «l'enemic» és la seva perspectiva de futur. El que caracteritza Grècia és una mena d'estancament, d'immobilitat mental: ens quedem clavats en costums tant

psicològics com socials, vivim en una tradició morta que no pensem a renovar.

És un problema gravíssim: Grècia, aquest país per excel·lència històric, es troba bloquejat en el mecanisme de la Història. Per això hem arribat a un carreró sense sortida: tot allò de què parlem, la gran herència grega que invoquem, s'ha petrificat en forma de clixés, d'estereotips. No és nou: ja fa molt de temps que a Grècia vivim a la llum d'una estrella morta. Allò que vaig sentir fa 35 anys avui s'ha aguditzat: la «crisi» no es resoldrà sense una vertadera conscienciació històrica, que passa pel reconeixement que ha mort alguna cosa, perquè pugui tenir lloc un nou començament. Tal com diu aquest vers de T. S. Eliot: «En el meu final hi ha el meu principi». Però encara hem d'acceptar el final.

Aleshores, la crisi és sobretot històrica, abans que política o econòmica?

Sí, tot i que no en nego la dimensió econòmica i política. Cal assenyalar una vegada i una altra que el sistema polític en què vivim a Grècia, que data de la ocupació otomana (i per tant té uns quants segles d'antiguitat) és totalment

clientelista. Els grans propietaris terratinents d'abans van ser substituïts pels partits polítics, però la relació amb el poble és la mateixa. L'Estat pertany al partit, el partit utilitza i explota els recursos de l'Estat per mantenir el seu sistema clientelista.

Parla «del» partit, però a Grècia s'han produït alternances polítiques des del final de la dictadura l'any 1974...

Sí, per descomptat, després de la caiguda dels coronals va aparèixer la Nova Democràcia de Constantinos Caramanlís, però des del final de la dècada dels setanta qui va regnar a Grècia va ser en realitat el partit anomenat socialista d'Andreas Papandreu, el Paso. Aquests dos partits, un suposadament de dretes i l'altre suposadament d'esquerres, han funcionat de la mateixa manera, encara que cal reconèixer que el Pasok va dur aquest sistema de clientelisme a l'extrem. Va cometre un autèntic segrest dels recursos de l'Estat, amb tots els diners procedents de la Unió Europea, i els diners de l'Estat es van convertir en el tresor del partit, que va permetre per exemple la creació de molts llocs de treball ficticis. I tot això continua i explica en bona part que haguem arribat a una catàstrofe econòmica

així: el sistema s'ha esgotat perquè ja no hi ha recursos i està tan podrit fins les entranyes, que hem arribat a un carreró sense sortida. Tot això és el que em fa dir que el país ja és mort i que cal acceptar-ho, cal escombrar-ho tot per començar des del principi. En això consisteix la consciència històrica.

Vostè fa una crida a reaccionar i fer un salt moral profund. Però es pot entendre aquesta idea en un context en què la gent cada cop pateix més, tant materialment com psíquicament? Intentar mantenir un nivell de vida mínim no s'imposarà a altres consideracions?

És cert que la vida diària a Grècia s'ha tornat gairebé insuportable. Però de vegades, jo, que visc en aquesta quotidianitat i pateixo com tothom, penso que els europeus tenen raó quan volen sacsejar el país. Arribo a pensar que no cal que tinguin pietat, perquè en realitat, tot s'ha de dir, el poble grec també és culpable: ha viscut amb una facilitat i una frivolitat que el duen a acceptar tots els tripijocs.

Sovint tinc la sensació que al meu país s'ha imposat una forma de vulgaritat, de grolleria. Es pot observar una forma

de riure, per exemple, que resulta alarmant: un riure que, com deia el monjo d'*El nom de la rosa* d'Umberto Eco, deforma el rostre i l'enlletgeix... No vull dir que m'agradaria que la gent plorés, però aquest riure denota una forma d'indiferència insuportable. Si dic que de vegades m'agradaria que Europa sacsegés Grècia, és perquè realment ens asfixiem. El que es veu a l'interior és un poble que pateix de veritat, que pateix les conseqüències d'aquesta corrupció generalitzada, però que no és només una víctima: els nostres polítics són la imatge del nostre poble. Aquesta mentalitat deplorable a què em refereixo pertany a tota la població i no només a la població grega, sinó a la d'altres llocs: es poden establir nombrosos paral·lelismes sobretot amb Itàlia i Polònia.

Aleshores, què es pot fer perquè aquest canvi aflori?

De moment, pràcticament constitueix una utopia. En les condicions en què vivim, parlar d'una nova civilització sembla una mena de somni que pertany més aviat a l'art que a la realitat. És la gran aportació de l'art i de la literatura: la capacitat d'inventar. Tots els grans invents, començant per la democràcia i la tragèdia, procedeixen d'una realitat històrica precisa, tal com va demostrar

Cornelius Castoriadis. Per això ens hauríem de preguntar si la democràcia que es va inventar a l'Antiguitat encara pot funcionar.

Potser ha arribat el moment d'inventar una nova forma de governar... Penso en aquell poema que va escriure Günter Grass sobre Grècia, titulat *La vergonya d'Europa*, que l'escriptor alemany va publicar el dia 25 de maig al diari *Süddeutsche Zeitung* i que comença així: «Ets lluny de la terra que va ser el teu bressol...». En la meva opinió és un mal poema, superficial, perquè si parlem de Grècia com a «bressol» de la nostra civilització, hem de reconèixer que aquest «bressol» s'ha convertit en una tomba. Però al seu torn, la tomba pot convertir-se en un bressol... Fins ara, la humanitat sempre ha renovat les seves forces i els seus models de civilització a través de les desgràcies i les catàstrofes. No hi ha motius per pensar que no podrà continuar sent així.